

Σεπτεμβριανά: Όταν 100.000 Τούρκοι ισοπέδωσαν τον Ελληνισμό της Πόλης

**Βασανισμοί, βιασμοί και κάθε είδους
βαρβαροτητα**

Μόλις είχε αρχίσει να νυχτώνει. Ο όχλος με αυτοσχέδια όπλα, αξίνες, ρόπαλα, σφυριά και δάδες είχε βγει στους δρόμους. Οι αλαλαγμοί «γκιαβούρ, γκιαβούρ», ακούγονταν σε κάθε δρόμο, σε κάθε λεωφόρο και κάθε σοκάκι. Είναι τα Σεπτεμβριανά για τους Ρωμηούς της Κωνσταντινούπολης.

Κάποιος έκανε την αρχή και έσπασε την βιτρίνα ενός καταστήματος, και τότε ακολούθησε το χάος. Σπίτια, περιουσίες, εκκλησίες, μοναστήρια και νεκροταφεία που η ιστορία τους χανόταν στα βάθη των αιώνων εκθεμελιώθηκαν. Άνθρωποι, προπηλακίστηκαν, ξυλοκοπήθηκαν, βιάστηκαν, βασανίστηκαν, πέθαναν. Όχι δεν είναι η Νύχτα των Κρυστάλλων για τους Εβραίους της Γερμανίας. Είναι τα Σεπτεμβριανά για τους Ρωμιοίους της Κωνσταντινούπολης.

Ένα... fake news αφορμή για το πογκρόμ

Περίπου 100.000 Τούρκοι ξεχύθηκαν στους δρόμους και έκαψαν κάθε περιουσία Ελλήνων που βρήκαν στον δρόμο τους. Χρειάστηκαν μόλις λίγες ώρες για να μετατρέψουν πολλές συνοικίες της Κωνσταντινούπολης σε κρανίου τόπο.

Η νύχτα 6ης προς 7ης Σεπτεμβρίου είναι για τους Έλληνες της Πόλης ορόσημο καθώς αποτελεί την αρχή του τέλους για την ακμάζουσα ελληνική κοινότητα που μετρούσε παρουσία στο σταυροδρόμι αυτό των δύο ηπείρων, μεγαλύτερη των 2.000 ετών.

Αφορμή για το μαζικό αυτό κύμα βίας, το οποίο προκάλεσε σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Αμερικανού γεροισιαστή, Χόμερ Κέιπχαρτ, ζημιές άνω των 300.000.000 δολαρίων, ήταν μία είδηση γεμάτη ψεύδη που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Istanbul Ekspres» και φιλοξενούσε μία παραποιημένη φωτογραφία του σπιτιού του Κεμάλ Ατατούρκ στην Θεσσαλονίκη με το ρεπορτάζ να λέει πως Έλληνες τοποθέτησαν εκρηκτικό μηχανισμό ο οποίος προκάλεσε εκτεταμένες καταστροφές.

Ο Τούρκος πρωθυπουργός, Αντνάν Μεντερές και ο υπουργός προεδρίας με ανακοίνωσή τους προσπάθησαν

πραγματικότητα η τουρκική κοινωνία «βομβαρδιζόταν» με ανθελληνική προπαγάνδα ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '50 τόσο από τις εφημερίδες όσο και από την ίδια την κυβέρνηση.

Χαρακτηριστικό του γεγονότος πως τα Μέσα ήταν ο κύριος διαμορφωτής γνώμης στην τουρκική κοινωνία είναι η τουρκική εφημερίδα Χουριέτ. Όπως γράφει ο επιστημονικός συνεργάτης στο Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας στο ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας, Ραϋμόνδος Αλβανός, (5) πρωταρχικό ρόλο στην εθνικιστική αυτή έξαρση έπαιξε ο Σεντάτ Σιμαβί, ένας εξισλαμισθής Εβραίος, διευθυντής της Χουριέτ. Επί των ημερών του η τουρκική εφημερίδα χρηματοδοτήθηκε από τους Άγγλους οι οποίοι την προμήθευσαν με τις πιο σύγχρονες τυπογραφικές εγκαταστάσεις της εποχής.

Αρχικά η Χουριέτ έγινε γνωστή χάρις στις αθλητικές ειδήσεις και τα διαστρεβλωμένα νέα. Ωστόσο η ανθελληνική της προπαγάνδα ήταν αυτή που την έκανε να γνωρίσει τεράστια επιτυχία. Τόσο η Ελλάδα όσο και ο Ελληνισμός της Πόλης και της Κύπρου ήταν συνεχώς στο στόχαστρο κάτι που τελικά αποδείχθηκε αρκετά προσοδοφόρο. Χαρακτηριστικό είναι πως από τα 200.000 φύλλα που πωλούσε η εφημερίδα στο ξέσπασμα της κρίσης στην Κύπρο κατά την τουρκική εισβολή στο νησί οι πωλήσεις της είχαν φτάσει τις 650.000. Το πρότυπό της ακολούθησαν φυσικά και οι υπόλοιπες τουρκικές εφημερίδες.

Την ίδια στιγμή και η τουρκική κυβέρνηση χρησιμοποιούσε τα ανθελληνικά αντανάκλαστικά της κοινωνίας προκειμένου να αποπροσανατολίσει την κοινή γνώμη από τα οικονομικά προβλήματα που εμφάνιζε το τουρκικό κράτος, όπως ο αυξημένος πληθωρισμός, η μείωση των αναπτυξιακών ρυθμών καθώς και η πτώση του βιοτικού επιπέδου. Χαρακτηριστικό της υφιστάμενης πορείας της τουρκικής οικονομίας είναι ότι το 1954 ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας έπεσε από το 13% που βρισκόταν την τριετία 1950-53 στο 4% το 1954, ενώ το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο το 1955 έφτασε να είναι οκτώ φορές μεγαλύτερο από ότι ήταν το 1950.

Η ελληνική κοινότητα αποδιοπομπαίος τράγος για το Κυπριακό

Το βράδυ 6-7 Σεπτεμβρίου 1955 στην Κωνσταντινούπολη ξεκινά το ανθελληνικό πογκρόμ. Αφορμή θεωρήθηκε μεν η «βομβιστική επίθεση στην γενέθλια οικία του Ατατούρκ» αλλά η προσπάθεια των Ελλήνων για εδραίωση στην Κύπρο ήταν επίσης μία καλή βάση για να μισήσει ο μέσος Τούρκος τους Έλληνες. Χαρακτηριστικό είναι πως οι διαδηλώσεις υποκινήθηκαν και διοργανώθηκαν από την οργάνωση «Η Κύπρος είναι Τουρκική» (Kıbrıs Turktur) (2).

Και φυσικά στο πλαίσιο που διαμορφώθηκε η τουρκική κυβέρνηση δεν είναι άμοιρη ευθυνών. Όπως αναφέρει ο Βρετανός πρεσβευτής στην Κωνσταντινούπολη, Μάικλ Στιούαρτ, τα γεγονότα είχαν οργανωθεί από την τουρκική κυβέρνηση με σκοπό να συμπέσουν με το πέρας της τριμερούς

διάσκεψης στο Λονδίνο για το Κυπριακό. Ο ίδιος διπλωμάτης παράλληλα αποκαλύπτει κι άλλες πληροφορίες.

1) Ούτε ο τουρκικός στρατός, ούτε και η τουρκική αστυνομία που βρίσκονταν στους δρόμους δεν έκαναν το παραμικρό για να εμποδίσουν τον όχλο από το καταστροφικό του έργο. (3)

2) Ο Χικμέτ Μπιλ, ηγετικό στέλεχος της οργάνωσης «Η Κύπρος είναι Τουρκική» (Kıbrıs Turktur), είχε συνάντηση και εκτενή συνομιλία με τον πρωθυπουργό Μεντερές στις 5 Σεπτεμβρίου.

Την εμπλοκή της τουρκικής κυβέρνησης στα επεισόδια παραδέχθηκε με την ομιλία του και ο ίδιος ο Τούρκος πρωθυπουργός, Μεντερές στην τουρκική εθνοσυνέλευση όταν πλέον δεν μπορούσε να κατηγορεί άλλο τους κομμουνιστές, για τις λεηλασίες. Ο Μεντερές λοιπόν παραδέχθηκε πως ήταν εκ των προτέρων γνώστης των επεισοδίων που θα γίνονταν στην Κωνσταντινούπολη, γεγονός που επισφραγίζει εν πολλοίς τι ακριβώς συζητήθηκε με τον Χικμέτ Μπιλ. (4)

Τα επεισόδια δεν έγιναν από την μία στιγμή στην άλλη. Ο Αύγουστος που είχε προηγηθεί ήταν γεμάτος από συλλαλητήρια, απειλές, μικροεπεισόδια και μπόλικη

προπαγάνδα κατά των Ρωμηών. Πολλές ήταν οι ψευδείς ειδήσεις που κυκλοφορούσαν όλο το καλοκαίρι με σκοπό να φανατίσουν αλλά και να εξοργίσουν τους Τούρκους. Κύριος μοχλός ήταν η μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης η οποία παρουσιαζόταν ως καταπιεσμένη την ώρα που οι Ρωμηοί της Πόλης ήταν μία ευημερούσα και ακμάζουσα κοινότητα με πολλά προνόμια. Από την άλλη φυσικά «αγαπημένο» θέμα των τουρκικών εφημερίδων ήταν η Κύπρος με την πιο δημοφιλή είδηση να είναι αυτή της δήθεν σχεδιαζόμενης εξόντωσης των Τουρκοκυπρίων από τους Ελληνοκυπρίους που υποτίθεται θα συνέβαινε μετά την τριμερή διάσκεψη του Λονδίνου.

Και οι σχέσεις όμως μεταξύ των Κωνσταντινουπολιτών, Τούρκων ή Ρωμηών είχαν περάσει σε ένα στάδιο καχυποψίας. Συγκεκριμένα όπως διαβάζουμε στο βιβλίο Σεπτεμβριανά 1955: Η «νύχτα των κρυστάλλων» του Ελληνισμού της Πόλης, εκδόσεις Τσουκάτου, το κλίμα γινόταν όλο και πιο βαρύ. Ο **Συμεών Βαφειάδης**, στο Κουσκουντζούκι όπου κατοικούσε αναφέρει πως οι γείτονες γίνονταν πιο λιγομίλητοι με τον καιρό παρά το γεγονός πως διατηρούσαν τους τυπικούς κανόνες ευγένειας.

«Κάθε απόγευμα όμως, την ώρα που μεταδιδόταν μία εκπομπή για την Κύπρο, ανέβαζαν την ένταση του ραδιοφώνου στη διαπασών και άνοιγαν τα παράθυρα. Όλη η γειτονιά αντηχούσε από τα ξεφωνητά φανατισμένων δημαγωγών. Στο βαπόρι, όπου οι περισσότεροι

επιβάτες γνωριζόμασταν, άρχισαν οι χαιρετισμοί των Τούρκων να γίνονται πιο κοφτοί και απότομοι και τα βλέμματά τους πιο βλοσυρά. Εμείς οι Ρωμηοί, φυσικά προσπαθούσαμε να μην δώσουμε αφορμή και μιλούσαμε όσο το δυνατόν λιγότερο. Στο καφενείο πουλούσαν χάρτες της Κύπρου που τους αγόραζαν τα παιδιά και τους έβαφαν με το αίμα τους, αφού τρυπούσαν το δάχτυλό τους με βελόνι».

Σε άλλη μαρτυρία, ο ιατρός Ανέστης Χατζηανδρέου αναφέρει πως οι φήμες πως οι Τούρκοι κάτι ετοιμάζουν, οργίαζαν. Χαρακτηριστικό είναι πως ο ίδιος όπως και πολλοί άλλοι Έλληνες της Πόλης βρήκαν

βαμμένες τις πόρτες των σπιτιών τους με τα γράμματα G.M.R. που σημαίνουν «μη μουσουλμάνος Ρωμηός». Παράλληλα αποκάλυψε πως ένας γείτονάς του άκουσε έναν Τούρκο δημόσιο υπάλληλο να του λέει: «Εσείς οι Ρωμηοί θα πάθετε κάτι κακό σε λίγες μέρες».

Οργανωμένα τάγματα και όχι όχλος

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της εποχής στις διαδηλώσεις συμμετείχαν περίπου 100.000 άτομα τα οποία δρούσαν σε ομάδες των 15 έως 50 ατόμων οι οποίες πραγματοποιούσαν «καταδρομικές» επιχειρήσεις και στην συνέχεια επανασυνδέονταν σε πλήθη των 5.000 ατόμων που κινούνταν από την μία περιοχή στην άλλη.

Η ανθρωπογεωγραφία του πλήθους σύμφωνα με την τουρκική εφημερίδα Μιλιέτ είχε ως εξής: Προβοκάτορες, οδηγούς και αρχηγούς, καταστροφείς, λαφυραγωγούς, διαδηλωτές με εθνικά κίνητρα και περίεργους, δηλαδή αυτούς που ανακατεύτηκαν με το πλήθος μόνο και μόνο για να δουν τι συμβαίνει. Παράλληλα όπως ειπώθηκε από αυτόπτες μάρτυρες, το πλήθος κρατώντας τουρκικές σημαίες προσπαθούσε να στρατολογήσει κόσμο ακόμα και την ώρα της διαδήλωσης παρακινώντας οποιονδήποτε Τούρκο έβλεπαν στον

δρόμο, στα καφενεία και τα μπαλκόνια, κρατώντας σημαίες, πορτρέτα μέχρι και ανδριάντες του Κεμάλ Ατατούρκ ενώ μοίραζαν και κονκάρδες της οργάνωσης «Η Κύπρος είναι τουρκική».

Αυθόρμητη διαδήλωση; Μάλλον όχι.

Στα επεισόδια συμμετείχε και μεγάλος αριθμός Τούρκων που δεν έμεναν στην Πόλη και είχαν μεταφερθεί εκεί είτε τις προηγούμενες ημέρες με λεωφορεία, είτε με πλοία το ίδιο βράδυ. Σε πολλά σημεία της πόλης είχαν μεταφερθεί και τοποθετηθεί φυτάρια, αξίνες, λοστοί και κάθε άλλο αντικείμενο που μπορούσε να προκαλέσει καταστροφές.

Πώς όμως το πλήθος ήξερε πού να χτυπήσει;

Σε αυτό βοήθησαν δύο πράγματα. Πέραν από τις εκκλησίες, τα μοναστήρια, τους τάφους και τα γνωστά κτήρια της ελληνικής κοινότητας, η πόλη ήταν γεμάτη με καταστήματα και περιουσίες οι οποίες είχαν πινακίδες στην τουρκική γλώσσα και δεν μαρτυρούσαν σε τίποτα την ελληνική καταγωγή των ιδιοκτητών τους. Αυτά λοιπόν που στοχοποίησαν τους Έλληνες ήταν τα εξής:

1) Οι συντομογραφίες GMR οι οποίες είχαν γραφτεί με μπογιά πάνω στις ελληνικές περιουσίες και τα καταστήματα.

2) Πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, το τουρκικό κράτος είχε αναθέσει σε μία ειδική οργάνωση την καταγραφή των περιουσιών όλων των μη μουσουλμάνων που κατοικούσαν στην Πόλη προκειμένου να «εξουδετερωθούν» πιο εύκολα.

Βασανισμοί, βιασμοί και κάθε είδους βαρβαρότητα

Η αγριότητα των επεισοδίων θα μπορούσε να συγκριθεί με την άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 έστω και καθ υπερβολή. Μπορεί μαζικές δολοφονίες να μην καταγράφηκαν

ωστόσο σημειώθηκε πληθώρα φόνων.

Εκατοντάδες ήταν και οι βιασμοί που σημειώθηκαν κατά την διάρκεια των επεισοδίων, αλλά δεν καταγράφηκαν προκειμένου να αποφευχθεί η σπίλωση του ονόματος της εκάστοτε οικογένειας. Ιδιαίτερα σημαντικά είναι τα στοιχεία που έδωσε ο Έλληνας χειρουργός των νοσοκομείων του Βαλουκλή στον Έλληνα πρόξενο στην Κωνσταντινούπολη ότι είχαν βιαστεί τουλάχιστον 60 νεαρές Ελληνίδες. Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί ότι στην αναφορά του αρχηγού της Αστυνομίας της Κωνσταντινούπολης για τα επεισόδια, δεν γίνεται ούτε λόγος για βιασμούς, ενώ είναι βέβαιο πως σημειώθηκαν μέχρι και βιασμοί αγοριών.

Ο Ελληνισμός της Πόλης υπέστη ένα ανεπανόρθωτο σοκ. Τα επόμενα χρόνια προσπάθησε να ορθοποδήσει ξανά, όπως είχε κάνει πολλές φορές στο παρελθόν, αλλά οι διωγμοί που έγιναν την επόμενη δεκαετία δεν άφησαν πολλά περιθώρια. Η Πόλη έγινε από

κοσμοπολίτικη μία εθνική μεγαλούπολη με περισσότερο από 15.000.000 πληθυσμό. Σήμερα μαζί με τους 2.000 Έλληνες, μόνο τα κτήρια έχουν απομείνει να θυμίζουν την ισχυρή παρουσία του ελληνικού στοιχείου στην άλλοτε «Βασιλεύουσα».

Βιβλιογραφία

1) Στιούαρτ προς Μακμίλαν, βρετανικό προξενείο, Κωνσταντινούπολη, 22 Σεπτεμβρίου 1955, FO 371/117711/RG.

2) Ειρήνη Σαρίογλου-Καίτη Σαρίογλου, Πενήντα χρόνια από τα Σεπτεμβριανά, Αθήνα 2005

3) Young προς Stewart, Foreign Office, 21 Σεπτεμβρίου 1955, FO 371/117711/Rk 10110. **Ο Άρθρου Ρίτσαρντ, Αμερικανός γενικός πρόξενος στην Πόλη, σαν αυτόπτης μάρτυρας, ισχυρίστηκε ότι: «... η καταστροφή είχε ξεφύγει από κάθε έλεγχο, χωρίς απόδειξη απόπειρας της Αστυνομίας ή του στρατού να την θέσουν υπό έλεγχο. Παρατήρησα την λεηλασία πολλών καταστημάτων ενώ η αστυνομία στεκόταν άπραγη δίπλα ή επευφημούσε τον όχλο».** Για την πλήρη αναφορά του Αμερικανού εκπροσώπου βλ. Helsinki Human Rights Watch, Μάρτιος 1992:7.

4) Ειρήνη Σαρίογλου, **Πόλη 1955 Η τελευταία άλωση, Ο Ελληνικός της Κωνσταντινούπολης από την Επανάσταση των Νεότουρκων έως το 1955.**

5) Ραϋμόνδος Αλβανός, Πόλη 1955 Η τελευταία άλωση, Τα Σεπτεμβριανά: **Ο Τουρκικός Εθνικιστικός Παροξυσμός Εναντίον των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης, σ. 70**

ΠΗΓΗ Γιωργος Μιχαηλιδης eleftherostypos.gr

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΕ ΠΑΝΤΟΥ – ΔΙΑΔΩΣΕ ΤΙΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΣΕ ΣΧΟΛΙΑ Η ΑΝΑΡΤΗΣΕΙΣ ΑΛΛΩΝ BLOG Η SITES & ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ facebook

ΠΗΓΗ: <https://www.e-synews.gr/wp/2019/09/09/septemvriana-otan-100-000-toyrkoi-isopedosan-ton-ellinismo/>